

Paweł Churski

chur@amu.edu.pl

Obszary problemowe w Polsce w aspekcie celów polityki regionalnej Unii Europejskiej

Zarys treści: Przedmiotem analizy w niniejszej pracy są obszary problemowe w państwach członkowskich Unii Europejskiej i w Polsce wyznaczone na podstawie kryteriów określonych w założeniach unijnej polityki regionalnej. Przeprowadzona analiza pozwala porównać rozkład przestrzenny obszarów problemowych oraz ocenić trafność kryteriów statystycznych wykorzystywanych do ich wyznaczania.

1. Wstęp

Osiągnięcie spójności ekonomicznej i społecznej pozostaje podstawowym celem Unii Europejskiej (UE). Wysoki stopień dysproporcji rozwoju ekonomicznego, zarówno na poziomie państw, jak i regionów to jeden z głównych problemów gospodarki państw członkowskich. Na fakt ten zwrócono uwagę już w Pierwszym Raporcie na temat Spójności Ekonomicznej i Społecznej opracowanym przez Komisję Europejską w 1996 roku¹. W celu zmniejszenia tych dysproporcji podejmuje się działania w ramach unijnej polityki regionalnej. Jednym z nich jest skoncentrowane wsparcie obszarów najslabiej rozwiniętych, które określa się mianem obszarów problemowych poszczególnych celów polityki regionalnej. Działania te nie przynoszą jednak w pełni oczekiwanych efektów (por. (red.) J.Bachtler, I.Turok, 1997; Ch.J.Paraskevopoulos, 2001; G.Tondl, 2001a, 2001b; A.Maura, 2002; N.Moussis, 2002; General Report..., 2002; L.Yin, G.K.Zestos, L.Michelis., 2003). W Drugim Raporcie na temat Spójności Ekonomicznej i Społecznej opublikowanym w 2001 roku Komisja Europejska² stwierdza, że dysproporcje ekonomiczne pomiędzy obecnymi państwami członkowskimi pomimo silnych tendencji do zbieżności, wciąż się utrzymują. Zmniejszeniu uległy natomiast różnice na poziomie regionów, jednak zmiany te są o wiele mniejsze niż zakładano.

Podjęcie przez Unię Europejską w październiku 2002r. w Brukseli decyzji o poszerzeniu w maju 2004 roku składu członkowskiego o dziesięć nowych państw oraz

---

¹ First Cohesion Report. European Commission. Brussels. 1996.

² Second Report on Economic and Social Cohesion. European Commission. Brussels. 2001.

zakończenie negocjacji akcesyjnych z państwami kandydującymi w grudniu 2002 roku w Kopenhadze tworzy całkowicie nowe uwarunkowania dla unijnej polityki regionalnej (por. A.Amin, 1999; (red.) S.Manzocchi, 2002; I.Maile, 2002). Planowane rozszerzenie UE oznacza przyjęcie dużo biedniejszych krajów i regionów w stosunku do obecnie znajdujących się w granicach Wspólnoty. W rezultacie ponad dwukrotnie wzrośnie liczba mieszkańców obszarów problemowych unijnej polityki regionalnej oraz w sposób bardzo znaczący pogłębią się dysproporcje ekonomiczne, i to zarówno na poziomie krajowym, jak i regionalnym. Istotnym „...statystycznym efektem rozszerzenia będzie również obniżenie średniego unijnego poziomu PKB *per capita* aż o 18,0%, a tym samym relatywna poprawa pozycji regionów obecnej UE, które staną się statystycznie bardziej zamożne...” (por. J.Borkowski, 2003, s. 155). Fakty te potwierdzają powszechną opinię, że zbliżające się rozszerzenie UE będzie stanowiło największe, jak dotąd wyzwanie dla unijnej polityki regionalnej. Z pewnością doprowadzi to do zmiany zasad tej polityki, w tym kryteriów wyznaczania obszarów problemowych po roku 2006, tj. w nowym okresie programowania budżetu UE (por. First Progress Report..., 2002; Second Progress Report..., 2003)³.

Celem niniejszej pracy jest analiza i porównanie rozkładu przestrzennego obszarów problemowych w państwach członkowskich UE i w Polsce wyróżnionych na podstawie aktualnie obowiązujących kryteriów określonych przez Komisję Europejską oraz ocena trafności wskaźników statystycznych wykorzystywanych do ich wyznaczania.

W postępowaniu badawczym podejmuje się próbę odpowiedzi na następujące pytania poznawcze:

1. Jaki jest rozkład przestrzenny obszarów problemowych unijnej polityki regionalnej w państwach członkowskich UE i w jakim stopniu odpowiada on najslabiej rozwiniętym regionom Europy ?
2. Jaki jest rozkład przestrzenny obszarów problemowych spełniających kryteria unijnej polityki regionalnej w Polsce i w jakim stopniu odpowiada on najslabiej rozwiniętym regionom w Polsce ?
3. Jaka jest sytuacja polskich regionów na tle wyznaczonych obszarów problemowych ?
4. W jakim stopniu przyjęte kryteria statystyczne wykorzystywane do wyznaczania obszarów problemowych unijnej polityki regionalnej można określić, jako właściwe do wyróżniania regionów najslabiej rozwiniętych, do których w pierwszej kolejności powinno być kierowane wsparcie z Funduszy Strukturalnych ?

---

³ Uznając wagę problemu przyszłości polityki regionalnej w nowej rozszerzonej Unii Europejskiej, Komisja Europejska rozpoczęła bardzo intensywne konsultacje, których efektem ma być projekt obejmujący cele, zadania i zasady nowej wspólnotowej polityki regionalnej w latach 2007-2013. Jego podstawy zawierają Pierwszy i Drugi Raport w sprawie Postępów Ekonomicznej i Społecznej Spójności (First Progress Report..., 2002; Second Progress Report..., 2003) oraz inne opracowania, np. Ch.Weise., i inni. The Impact of EU Enlargement on Cohesion. Final Report (2001); M.Jouen. How to Enhance Economic and Social Cohesion in Europe after 2006 ? (2001); The Financing of EU Structural Policy in the Context of Enlargement of the EU (2002).

Praca stanowi efekt realizacji projektu badawczego KBN 3 PO4E 018 23 pt. *Obszary problemowe w Polsce w aspekcie celów polityki regionalnej Unii Europejskiej*.

2. Cele unijnej polityki regionalnej

Polityka regionalna należy do jednych z najważniejszych polityk wspólnotowych, na którą w okresie programowania 2000-2006 przeznaczona została 26% unijnego budżetu. Założenia obecnie realizowanej polityki regionalnej UE zostały ustalone w Berlinie w dniu 21 czerwca 1999 roku, kiedy Rada Ministrów Unii m.in. przyjęła rozporządzenie określające zmiany w organizacji Funduszy Strukturalnych (por. Council Regulation No 1260/1999)⁴. Wprowadzone zmiany wynikały przede wszystkim z krytyki dotychczasowych rozwiązań, a głównie z zarzutów o małej skuteczności polityki regionalnej pomimo systematycznie rosnących nakładów. Zapoczątkowany w 2000r. nowy okres programowania unijnej polityki regionalnej stał się okazją do ograniczenia liczby jej celów do trzech i przyjęcia dwóch podstawowych priorytetów (por. J.Beutel 2002): (1) ograniczenie poziomu bezrobocia poprzez podjęcie skoordynowanych działań strukturalnych, (2) stymulowanie rozwoju gospodarczego w obszarach stagnujących. Podobnie jak poprzednio, również w bieżącym okresie programowania celom polityki regionalnej przyporządkowano kryteria statystyczne identyfikacji obszarów problemowych. Przyjęte przez Radę Europejską wskaźniki statystyczne oraz ich wartości modelowe pozwalają, przy zastosowaniu metody klasyfikacji wzorcowej, na wyróżnienie obszarów charakteryzujących się najniższym poziomem rozwoju, zacofanych i stagnujących, na obszarze których koncentrują się negatywne społecznie konsekwencje przemian gospodarczych. Wyznaczone w ten sposób obszary noszą nazwę obszarów problemowych odpowiedniego celu polityki regionalnej Unii Europejskiej (por. Roger Tym & Partners, 1998)⁵:

Cel 1 – aktywizacja obszarów zacofanych w rozwoju społeczno-gospodarczym – jest nadal najważniejszym celem polityki regionalnej Unii Europejskiej. Identyfikacja obszarów problemowych tego celu prowadzona jest na poziomie NUTS 2⁶ i obejmuje:

- obszary w przypadku których poziom PKB na 1 mieszkańca utrzymuje się poniżej

---

⁴ Pełny wykaz dokumentów określających podstawy prawne polityki regionalnej Unii Europejskiej w latach 2000-2006 zawiera serwis internetowy: www.inforegio.org

⁵ Council Regulation No 1260/1999. Pełny wykaz dokumentów określających podstawy prawne polityki regionalnej Unii Europejskiej w latach 2000-2006 zawiera serwis internetowy: www.inforegio.org.

⁶ Nomenklatura Statystycznych Jednostek Terytorialnych (od francuskiego zwrotu: la nomenclature des unites territoriales statistiques) używana powszechnie w unijnej polityce regionalnej od 1988 roku obejmuje trzy poziomy regionalne: NUTS 1 (77 jednostek w państwach członkowskich UE), NUTS 2 (207 jednostek), NUTS 3 (1089 jednostek) oraz dwa poziomy lokalne: NUTS 4 (1074 jednostki) oraz NUTS 5 (98 433 jednostki) (por. Documentation NUTS 3 areas, 2002; NUTS – Statistical Regions of Europa, 2002).

75,0% średniej Unii Europejskiej według danych z trzech ostatnich lat dostępnych 26 marca 1999 roku (Szczyt w Berlinie), tj. w latach 1994, 1995, 1996.

- obszary zamorskie Francji, Azory, Wyspy Kanaryjskie, Madera
- obszary Austrii, Finlandii oraz Szwecji objęte dotychczas Celem 6, tj. wsparciem rozwoju obszarów o wyjątkowo niskiej gęstości zaludnienia.
- obszary objęte działaniem programu PEACE w Północnej Irlandii
- obszary Szwecji wskazane w Protokole 6 aneksu do Traktatu o Akcesji Szwecji do Unii Europejskiej.

Obszary, które przestają spełniać powyższe kryteria przez okres przejściowy (6-7 lat) mogą jeszcze korzystać z środków finansowych tego celu.

Cel 2 - wsparcie przemian społeczno-ekonomicznych na obszarach wykazujących problemy strukturalne. Wyróżnia się kilka rodzajów obszarów problemowych:

Obszary przemysłowe:

Są to obszary poziomu NUTS 3 spełniające trzy kryteria:

- średnia poziom stopy bezrobocia z trzech ostatnich lat powyżej średniej Unii Europejskiej.
- udział zatrudnionych w przemyśle równy lub wyższy od średniej Unii Europejskiej we wszystkich latach od 1985 roku
- spadek zatrudnienia w przemyśle od 1985 roku

Obszary rolnicze:

Są to obszary poziomu NUTS 3 spełniające dwa z czterech kryteriów:

- gęstość zaludnienia poniżej 100 osób na 1 km² lub udział zatrudnionych w rolnictwie równy lub wyższy od dwukrotnej wartości średniej w Unii Europejskiej w każdym roku od 1985
- średni poziom stopy bezrobocia powyżej średniej Unii Europejskiej w ostatnich trzech latach lub spadek liczby ludności od 1985 roku

Obszary miejskie:

To obszary gęsto zaludnione spełniające dodatkowo jedno z kryteriów:

- udział bezrobocia długotrwałego w strukturze bezrobotnych wyższy od średniej Unii Europejskiej
- wysoki poziom ubóstwa z uwzględnieniem złych warunków mieszkaniowych
- zaznaczające się pogorszenie warunków środowiska naturalnego
- wysoki poziom przestępstw
- niski poziom wykształcenia ludności

Obszary zależne od rybołówstwa:

Są obszary na wybrzeżach w przypadku, których udział zatrudnionych w rybołówstwie jest znaczący a problemy restrukturyzacji tego sektora prowadzą do spadku liczby zatrudnionych.

Obszary inne:

To obszary wyróżnione na podstawie następujących kryteriów:

- obszary graniczące z terenami objętymi Celem 1 lub obszarami przemysłowymi i rolniczymi objętymi Celem 2
- obszary rolnicze wykazujące cechy starości demograficznej lub o zmniejszającym się rynku pracy w rolnictwie
- obszary dotknięte poważnymi problemami strukturalnymi, lub wysokim poziomem bezrobocia spowodowanego restrukturyzacją jednego lub więcej przedsiębiorstw rolniczych, przemysłowych lub usługowych.

Obszary, które przestają spełniać powyższe kryteria przez okres przejściowy (6 lat) mogą jeszcze korzystać z środków finansowych tego celu.

Cel 3 – *wspieranie działań w regionach nie uwzględnionych w zakresie Celu 1 i 2, a dotyczących adaptacji i modernizacji ich systemów edukacyjnych, szkoleniowych i zatrudnienia*. Są to działania zorientowane horyzontalnie koncentrujące uwagę i środki na problemach modernizacji rynków pracy. W tym przypadku nie określono kryteriów statystycznych wyznaczających obszary problemowe.

3. Rozkład przestrzenny obszarów problemowych

Wyznaczanie obszarów problemowych unijnej polityki regionalnej jest praktyczną realizacją zasady koncentracji działań podejmowanych w ramach tej polityki. Koncentracja wsparcia z środków Funduszy Strukturalnych kierowana do najsłabiej rozwiniętych regionów staje się jeszcze bardziej aktualna w perspektywie rozszerzenia Unii Europejskiej i zwiększenia regionalnych dysproporcji. Analiza rozkładu przestrzennego obszarów problemowych jest prowadzona w dwóch układach: (1) państw członkowskich - na obszarze których realizowana są działania unijnej polityki regionalnej, (2) Polski – na obszarze której wyznacza się hipotetycznie obszary problemowe stosując obecnie obowiązujące w UE kryteria statystyczne.

3.1. Rozkład przestrzenny obszarów problemowych w państwach członkowskich Unii Europejskiej

Klasyfikacja obszarów problemowych unijnej polityki regionalnej w latach 2000-2006 przeprowadzona zgodnie z powyższymi kryteriami została zaakceptowana przez Komisję Europejską w drodze decyzji w lipcu 1999 roku. Wszystkie dokumenty w tej sprawie wraz z wykazem obszarów problemowych opublikowano w *Official Journal of the European Communities*⁷. Rozkład przestrzenny wydzielonych jednostek terytorialnych na terenie państw członkowskich Unii Europejskiej analizuje się w układzie odpowiadającym celom wspólnotowej polityki regionalnej w okresie 2000-2006, w przypadku których założono koncentrację przestrzenną działań i określono kryteria wyznaczania obszarów problemowych.

3.1.1. Obszary problemowe Celu 1

Wsparcie dla obszarów problemowych Celu 1 jest głównym priorytetem unijnej polityki regionalnej. Z ogólnego budżetu Funduszy Strukturalnych w wysokości 195 mld EURO na lata 2000-2006 ponad 2/3 (tj. więcej niż 135 mld EURO) przeznaczony jest na

---

⁷ Patrz serwis internetowy: http://europa.eu.int/comm/regional_policy/sources/docoffic/official/dec1_en.htm .

finansowanie projektów realizowanych na tych obszarach. Obszary problemowe „zacołane w rozwoju społeczno-gospodarczym”, czyli identyfikowane na podstawie kryterium poziomu PKB na 1 mieszkańca poniżej 75,0% średniej unijnej zdaniem Komisji Europejskiej charakteryzując się najniższym poziomem zainwestowania, wysokim poziomem bezrobocia, brakami w sektorze usług zarówno dla biznesu, jak i ludności oraz niedorozwiniętą infrastrukturą (por. J.Beutel, 2002). Liczba jednostek NUTS 2 zaliczonych do tej kategorii obszarów problemowych wynosi 56. Występują one we wszystkich państwach członkowskich Unii z wyjątkiem Belgii, Danii, Luksemburga oraz Holandii, obejmując (por. Commission Decision 1999/502/EC) (patrz rycina 1):

- wszystkie regiony Grecji,
- większość regionów Hiszpanii i Portugalii,
- południowe Włochy,
- północno-zachodnią Irlandię,
- wschodnie landy Niemiec (z wyjątkiem Berlina),
- pojedyncze regiony Wielkiej Brytanii i Austrii,
- słabo zaludnione obszary północnej Szwecji i Finlandii,
- regiony peryferyjne: terytoria zamorskie Francji, Wyspy Kanaryjskie, Azory i Maderę.

Łączna liczba mieszkańców tych obszarów stanowi blisko 22,0% ogólnej liczby mieszkańców Wspólnoty. Największy udział w wykorzystaniu środków Funduszy Strukturalnych przeznaczonych na wsparcie w ramach Celu 1 mają regiony Hiszpanii (30,0%), Włoch (17,0%) oraz Grecji (16,5%). Tym samym pomoc kierowana jest przede wszystkim do słabiej rozwiniętej gospodarczo Europy Południowej. „Nowym” istotnym obszarem problemowym w Europie są wschodnie landy Niemiec, których poziom rozwoju gospodarczego pomimo istotnego wsparcia zarówno ze strony budżetu Federalnego, jak i UE nadal jest znacznie bliższy regionom Europy Środkowo-Wschodniej niż Europie Zachodniej.

3.1.2. Obszary problemowe Celu 2

W ramach Celu 2 polityki regionalnej „wsparcie przemian społeczno-ekonomicznych na obszarach wykazujących problemy strukturalne” Unia Europejska współfinansuje proces rewitalizacji obszarów przemysłowych, rolniczych, miejskich, zależnych od rybołówstwa oraz innych, których dalszy rozwój ekonomiczny został zahamowany w konsekwencji braku dostosowania do zmieniającej się sytuacji gospodarczej. Z pomocy w ramach Celu 2 mogą korzystać te jednostki NUTS 3, które spełniają określone przez Komisję Europejską kryteria

statystyczne⁸ i nie wchodzą w granicę regionów NUTS 2 objętych wsparciem w ramach Celu 1. Obszary problemowe Celu 2 spełniają rolę uzupełniającą w stosunku do obszarów problemowych Celu 1 będących priorytetem działań unijnej polityki regionalnej. Dlatego też obszary problemowe Celu 2 wyróżnia się przede wszystkim w państwach członkowskich o relatywnie wyższym poziomie rozwoju gospodarczego.

Na współfinansowanie projektów zgłaszanych z obszarów problemowych Celu 2 w okresie 2000-2006 przeznaczono 22,5 mld EURO, tj. 11,5% ogólnego budżetu Funduszy Strukturalnych. Wsparciem objęto wszystkie państwa członkowskie z wyjątkiem Grecji, Irlandii i Portugalii, korzystających z pełnej lub przejściowej pomocy udzielanej w ramach Celu 1. Mieszkańcy obszarów problemowych Celu 2 stanowią 18,0% ogólnej liczby ludności Unii Europejskiej. Największa pomoc udzielana jest regionom Francji (27,0%), Wielkiej Brytanii (21,0%) i Niemiec (15,5%).

Rozkład przestrzenny obszarów problemowych Celu 2 analizuje się w układzie wyróżnionych przez Komisję Europejską ich rodzajów na poziomie jednostek NUTS 3 oraz jednostek terytorialnych spełniających kryteria statystyczne Celu 2 unijnej polityki regionalnej znajdujących się w granicach jednostek NUTS 3 (por. Official Journal of European Communities, 1999; 2000.):

Obszary przemysłowe:

Obejmują 10 pełnych jednostek NUTS 3 oraz 65 jednostek NUTS 3 w granicach, których występują jednostki niższego szczebla podziału terytorialnego spełniające kryteria przemysłowych obszarów problemowych. Ludność tych obszarów stanowi 8,5% ogółu mieszkańców Unii Europejskiej. Przemysłowe obszary problemowe Celu 2 pokrywają się zasięgiem terytorialnym z terenami tych tradycyjnych okręgów przemysłowych Europy, które nie zostały objęte wsparciem w ramach Celu 1: m.in. w krajach Beneluksu, północnej Francji, zachodniej części Niemiec, północno-zachodniej Hiszpanii (patrz rycina 2). Należą do nich również okręgi nowoczesnego przemysłu, np. Barcelona i Turyn, w których jednak pomimo korzystnych przemian w strukturze gospodarki utrzymuje się wysoki poziom bezrobocia.

Obszary rolnicze:

Obejmują 7 pełnych jednostek NUTS 3 oraz 69 jednostek NUTS 3 w granicach, których występują jednostki niższego szczebla podziału terytorialnego spełniające kryteria rolniczych obszarów problemowych. Tereny te zamieszkuje 5,2% mieszkańców państw członkowskich Unii Europejskiej. Są to przede wszystkim regiony rolnicze Francji, północno-wschodniej Hiszpanii, środkowej Finlandii oraz pojedyncze jednostki terytorialne pozostałych państw członkowskich, które nie korzystały z środków Funduszy Strukturalnych Celu 1 (patrz rycina 3)⁹.

Obszary miejskie:

W bieżącym okresie programowania unijnej polityki regionalnej 2000-2006 wyróżniono 83 miejskie obszary problemowe, czyli tereny miejskie o relatywnie dużej gęstości zaludnienia charakteryzujące się dodatkowo co najmniej jednym z kryteriów: wysokim poziomem

---

⁸ Patrz rozdział 2.

⁹ Wyjątek stanowią regiony o niskiej gęstości zaludnienia w Finlandii.

długotrwałego bezrobocia, niskim standardem życia, zanieczyszczonym środowiskiem, wysokim poziomem przestępczości oraz niskim poziomem wykształcenia mieszkańców. Są to zarówno europejskie stolicy, m.in. Londyn, Bruksela, Rzym, Wiedeń jak również mniejsze ośrodki miejskie głównie Francji, Wielkiej Brytanii i Włoch. Miejskich obszarów problemowe nie wyróżniono w Szwecji, Danii, Holandii, Hiszpanii, Portugalii i Grecji oraz Irlandii (patrz rycina 4). Należy podkreślić, że jedynie 1,9% ludności Unii Europejskiej mieszka na obszarach zaliczonych do tego rodzaju obszarów problemowych.

Obszary zależne od rybołówstwa:

Obszary zależne od rybołówstwa to 27 jednostek NUTS 3 w granicach których występują obszary nadmorskie o znacznym udziale w strukturze zatrudnienia rybołówstwa oraz charakteryzujące się dodatkowo problemami strukturalnymi. Obszary problemowe tego rodzaju wyróżniono we Francji (zarówno na wybrzeżu Atlantyku, jak i na wybrzeżu Morza Śródziemnego), w Wielkiej Brytanii (wybrzeże Morza Północnego), w Danii (wybrzeże Morza Północnego) oraz we Włoszech (wybrzeże Adriatyku) (patrz rycina 5). Udział mieszkańców tych obszarów w ogólnej liczbie ludności Unii Europejskiej jest bardzo niski i wynosi jedynie 0,3%.

Obszary inne:

Obejmują 17 pełnych jednostek NUTS 3 oraz 274 jednostki NUTS 3 w granicach, których występują jednostki niższego szczebla podziału terytorialnego spełniające kryteria innych obszarów problemowych. Tereny te zamieszkuje 2,1% mieszkańców państw członkowskich Unii Europejskiej. Inne obszary problemowe unijnej polityki regionalnej wyróżnia się we wszystkich państwach członkowskich z wyjątkiem Grecji, Portugalii i Irlandii. W przypadku czterech państw: Francji, Szwecji, Wielkiej Brytanii i Włoch, niektóre obszary spełniają więcej niż jedno kryterium stawiane innym obszarom problemowym, co zwiększa ich możliwość ubiegania się o środki Funduszy Strukturalnych (patrz rycina 6).

3.2. Obszary problemowe unijnej polityki regionalnej w Polsce

Planowane w maju 2004r. wejście Polski do Unii Europejskiej zakończy okres przedakcesyjny. Członkostwo naszego kraju we Wspólnocie Europejskiej będzie oznaczało m.in. objęcie naszego kraju wsparciem z Funduszy Strukturalnych i Funduszu Spójności przy zachowaniu zasad unijnej polityki regionalnej. Już od połowy 2003r. trwają negocjacje polskiego rządu z Komisją Europejską mające na celu zatwierdzenie projektów *Programów Operacyjnych*, których realizację wspierać będzie Unia Europejska. Polska będzie mogła korzystać ze wszystkich Funduszy Strukturalnych i Funduszu Spójności zapewniając współfinansowanie zaplanowanych zadań z środków własnych¹⁰. Wsparcie ze strony Unii Europejskiej będzie udzielane na podstawie *Narodowego Planu Rozwoju na lata 2004-2006* będącego dokumentem strategicznym na szczeblu krajowym, który został przyjęty przez Rząd RP 15 stycznia 2003r. Dokument ten został przedstawiony Komisji Europejskiej w celu podjęcia negocjacji, których rezultatem będzie opracowanie *Podstaw Wsparcia Wspólnoty*

---

¹⁰ Już obecnie szacuje się, że na pełne wykorzystanie przeznaczonych dla Polski środków Funduszy Strukturalnych do końca 2006r. zabraknie ze strony polskiego budżetu ok. 1 mld EURO (por. EUROPAP 18.07.2003r. <http://www.europap.pl>)

(ang. *Community Support Framework*) – dokumentu określającego przyszłą politykę strukturalną w Polsce współfinansowaną z Funduszy Strukturalnych i Funduszu Spójności Unii Europejskiej. *Narodowy Plan Rozwoju i Podstawy Wsparcia Wspólnoty* będą realizowane przy pomocy dokumentów wykonawczych, którymi są *Programy Operacyjne* wynikające z osi rozwoju *Narodowego Planu Rozwoju*¹¹ (por. J.Kuźniewicz, 2002).

Próbie wyznaczenia obszarów problemowych wspólnotowej polityki regionalnej w Polsce zgodnie z założeniami Unii Europejskiej prowadzi się w układzie jednostek NTS¹² przy zastosowaniu kryteriów statystycznych określonych w celach tej polityki na lata 2000-2006 (por. Council Regulation No 1260/1999).

Obszary problemowe Celu 1, (wsparcie rozwoju i restrukturyzacja gospodarki)

Uwzględniając wartości wskaźnika PKB na 1 mieszkańca (PPS) w poszczególnych jednostkach NTS 2 wszystkie polskie województwa spełniają obecnie kryterium Unii Europejskiej i powinny być po wejściu Polski do Unii Europejskiej objęte wsparciem finansowym z środków funduszy strukturalnych w ramach realizacji tego celu unijnej polityki regionalnej. Objęcie wszystkich województw wsparciem w ramach Celu 1 unijnej polityki regionalnej jest równoznaczne z brakiem możliwości ubiegania się o wsparcie w ramach pozostałych celów¹³. Należy jednak podkreślić, że planowane rozszerzenie Unii Europejskiej o dziesięć nowych państw członkowskich spowoduje obniżenie wartości wskaźnika średniego poziomu PKB na 1 mieszkańca w całej Wspólnocie z 22 603 EURO do 19 661 EURO (według danych z 2000r.). W rezultacie liczba regionów obecnej Unii poniżej 75,0% PKB *per capita* zmaleje z 56 do 30, jednakże ogólna liczba najuboższych regionów w nowej rozszerzonej Unii wzrośnie do 67, a liczba ludności zamieszkujące takie obszary wzrośnie dwukrotnie z 68 do 137 mln (por. Second Progres Report..., 2003). Oznacza to konieczność wprowadzenia zmian w zasadach unijnej polityki regionalnej w kolejnym okresie programowania, tj. w latach 2007-2013. Zmiany te będą zmierzały do ograniczenia liczby regionów objętych wsparciem z Funduszy Strukturalnych. Może to doprowadzić do zmniejszenia pomocy na poziomie jednostek NUTS 2 i większej jej koncentracji na poziomie jednostek NUTS 3. Tym samym zasadne jest rozpatrzenie w jakim stopniu polskie

---

¹¹ Przykładowo: *Sektorowy Program Operacyjny Wzrost Konkurencyjności Gospodarki, Sektorowy Program Operacyjny Rozwój Zasobów Ludzkich, Zintegrowany Program Operacyjny Rozwoju Regionalnego*

¹² Nomenklatura Jednostek Terytorialnych do Celów Statystycznych wprowadzona w Polsce 2000r. obejmuje pięć poziomów: NTS 1 – cały kraj, NTS 2 – 16 województw, NTS 3 – 44 podregiony, NTS 4 – 373 powiaty, NTS 5 – 2 489 gminy (por. Dz.U. nr 58/2000, poz. 685).

¹³ Zgodnie z zasadami unijnej polityki regionalnej obszary korzystające ze wsparcia w ramach jednego z celów unijnej polityki regionalnej nie mogą ubiegać się o takie wsparcia w ramach innego celu.

podregiony (jednostki NTS 3) spełniają kryteria stawiane unijnym obszarom problemowym Celu 2 w okresie 2000-2006 (por. Council Regulation No 1260/1999):

Obszary problemowe Celu 2, (*wsparcie przemian społeczno-gospodarczych na obszarach wykazujących problemy strukturalne*) są identyfikowane w układzie NTS 3 przy zastosowaniu wybranych wskaźników społeczno-gospodarczych określonych przez Komisję Europejską i dostępnych w zasobach informacyjnych Głównego Urzędu Statystycznego w Warszawie. Ze względu na brak danych statystycznych oraz niejednoznaczność kryteriów unijnych delimitacja obszarów problemowych Celu 2 jest ograniczona i sprowadza się do wyznaczenia obszarów problemowych: przemysłowych i rolniczych.

Obszary przemysłowe:

Wyróżniono 18 obszarów problemowych spełniających kryteria stawiane terenom przemysłowym (patrz rycina 7). Tworzą one zwarty pas od południowej Polski poprzez zachodnią część kraju, aż do podregionów północnych. Wyróżniony zwarty obszar posiada trzy enklawy: miasto Wrocław i podregion wrocławski, miasto Poznań oraz podregion miast Gdańsk-Sopot-Gdynia. Poza tym zwartym układem występuje tylko jeden podregion miasta Łodzi. Wyróżnione obszary problemowe obejmują większość największych polskich okręgów przemysłowych, w tym przemysłu wydobywczego, ciężkiego i włókienniczego, podlegających intensywnemu procesowi restrukturyzacji, w których występuje kumulacja negatywnych społecznie konsekwencji transformacji – np. Górnośląski Okręg Przemysłowy, okręg wałbrzyski, okręg łódzki (por. T.Strykiewicz, 1999).

Obszary rolnicze:

Zastosowanie kryteriów określonych przez Komisję Europejską pozwoliło na wyróżnienie 37 jednostek NTS 3 będących rolniczymi obszarami problemowymi (patrz rycina 8). W konsekwencji cały obszar Polski z wyjątkiem głównych aglomeracji spełnia kryteria stawiane rolniczym obszarom problemowym Celu 2 polityki regionalnej Unii Europejskiej. Tym samym wyróżnione obszary w pełni pokrywają się z zasięgiem przestrzennym rolniczych obszarów problemowych określonych przez R.Kulikowskiego (1987, 1992) oraz Z.Bańskiego (1999 i 2001).

4. Wnioski

Wyniki analizy rozkładu przestrzennego obszarów problemowych unijnej polityki regionalnej pozwalają stwierdzić, że możliwość uzyskania wsparcia z Funduszy Strukturalnych posiada znaczna liczba regionów Wspólnoty, w której zamieszkuje blisko 50,0% jej mieszkańców. Obszary problemowe Celu 1, które stanowią priorytet działań unijnej polityki regionalnej obejmują słabiej rozwiniętą Europę Południową, Irlandię, wschodnie

landy Niemiec oraz słabo zaludnione obszary państw skandynawskich. Obszary problemowe Celu 2 pełnią rolę uzupełniającą w stosunku do obszarów problemowych Celu 1 i występują we wszystkich państwach członkowskich z wyjątkiem Grecji, Irlandii i Portugalii – objętych w całości wsparciem w ramach Celu 1.

Stosując aktualne kryteria wyznaczania obszarów problemowych unijnej polityki regionalnej, ze względu na różnice w poziomie rozwoju gospodarczego między Polską a krajami członkowskimi, wszystkie polskie regiony spełniają kryteria Celu 1. Również wszystkie podregiony z wyjątkiem miasta Warszawy, Krakowa, Wrocławia i Poznania spełniają kryteria przemysłowych lub rolniczych obszarów problemowych Celu 2. Tym samym w sytuacji nie objęcia całego obszaru Polski wsparciem w ramach Celu 1 (np. w wyniku zmiany wartości średniej unijnej PKB na 1 mieszkańca w wyniku poszerzenia Wspólnoty oraz/lub zmiany wartości wzorcowej kryterium wyznaczania obszarów problemowych Celu 1, przykładowo z 75,0% średniej do 50,0% średniej unijnej) regiony o relatywnie najwyższym poziomie rozwoju społeczno-gospodarczego w Polsce będą mogły korzystać ze wsparcia na poziomie podregionów w ramach Celu 2.

Na tle regionów państw członkowskich polskie województwa i podregiony spełniając kryteria obszarów problemowych należą do najslabiej rozwiniętych obszarów Europy. Na poziomie regionów ich sytuacja odpowiada najslabiej rozwiniętym regionom Portugalii, Hiszpanii, Grecji i południowych Włoch. Większe dysproporcje występują na poziomie jednostek NUTS 3 / NTS 3. Polskie podregiony w porównaniu do jednostek NUTS 3 w państwach członkowskich Unii to obszary zacofane w rozwoju, w których poziom PKB na 1 mieszkańca nie przekracza 30,0% średniej unijnej (z wyjątkiem Warszawy, Krakowa, Poznania i Wrocławia). Tak niskim poziomem rozwoju charakteryzują się jedynie pojedyncze jednostki NUTS 3 w Portugalii, Grecji i Hiszpanii.

Należy podkreślić, że polityka regionalna Unii Europejskiej, do której zmierza Polska podlega reformie. Ze względu na wzrastające w wyniku planowanego poszerzenia Wspólnoty o dziesięć nowych państw obciążenia unijnego budżetu należy oczekiwać, że reforma ta będzie zmierzała w kierunku zaostrzenia kryteriów, jakie będą miały spełniać obszary problemowe. Już obecnie jako priorytetowe dla kolejnego okresu programowania 2007-2013 uważa się (por. Second Progress Report..., 2003):

- koncentrację wsparcia w najmniej rozwiniętych regionach Wspólnoty, a zwłaszcza w regionach nowych państw członkowskich,
- dobór właściwych kryteriów statystycznych wyznaczania obszarów problemowych (przy pozostawieniu wskaźnika PKB na 1 mieszkańca jako podstawowego). Nowy system wskaźników powinien w lepszy sposób identyfikować wewnątrzregionalne zróżnicowanie

- społeczno-gospodarcze uwzględniając aktualne przemiany gospodarki europejskiej (por. Roger Tym & Partners., 1998): (1) uwarunkowania demograficzne, (2) zmiany struktury gospodarki i rolę w niej sektora HIGH-TECH oraz działalności badawczo-rozwojowej, (3) segmentację rynku pracy determinującą strukturę bezrobotnych, (4) zróżnicowanie poziomu i warunków życia ludności,
- rozróżnienie następujących typów regionów przyszłej, poszerzonej Unii Europejskiej, w których przewiduje się zróżnicowane działania w ramach unijnej polityki regionalnej:
    - o regiony spełniające kryteria obszarów problemowych obecnego Celu 1,
    - o regiony, które utraciły wsparcie w ramach obecnego Celu 1 w wyniku poszerzenia Unii Europejskiej,
    - o regiony objęte wsparciem w oparciu o dodatkowe uregulowania, np. regiony zamorskie Francji, słabo zaludnione obszary Austrii, Finlandii i Szwecji,
    - o pozostałe regiony nie spełniające kryteriów obszarów problemowych,
  - określenia wielkości granicznej transferów środków unijnych do budżetów państw członkowskich (obecnie 4,0% PKB, planuje się podwyższenie tej wartości do 4,5% PKB).

Od ostatecznych wyników toczącej się dyskusji i wdrożenia po roku 2007 nowych zasad polityki regionalnej w Unii Europejskiej zależy wielkość wsparcia z Funduszy Strukturalnych dla polskich obszarów problemowych.

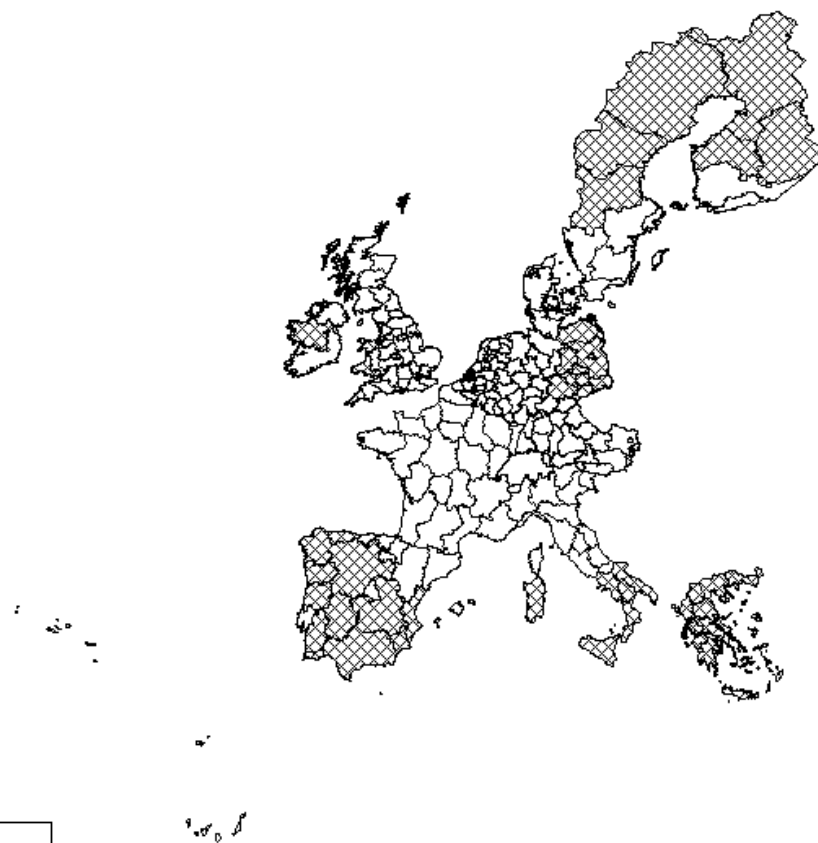
LITERATURA

- Amin A., 1999. An institutionalist perspective on regional economic development. *International Journal of Urban & Regional Research*, vol. 23 (2). s. 365-378.
- Bachtler J., Turok I. (red.), 1997. *The coherence of EU regional policy: contrasting perspectives on the structural funds*. Jessica Kingsley. Londyn.
- Bański J., 1999. Teoria i kierunki badań obszarów problemowych w Polsce. *Przegląd Geograficzny*. t. LXXI, z. 4. Polskie Towarzystwo Geograficzne. Warszawa. s. 401- 416.
- Bański J., 2001. Problems areas in Poland's agriculture. *Geographia Polonica*. vol. 74. no. 1. Spring 2001. Warszawa. s. 47-64.
- Beutel J. 2002. The economic impact of objective 1 interventions for the period 2000 – 2006. Final Report to the Directorate-General for Regional Policies. European Commission. May 2002. Konstanz, Germany.
- Borkowski J., 2002. Perspektywa członkostwa Polski w unii Europejskiej. Regiony polskie i innych państw kandydujących a spójność ekonomiczna i społeczna Unii Europejskiej. *Studia Europejskie*. Centrum Europejskie Uniwersytetu Warszawskiego. Numer 3 (23) 2002. Warszawa. s. 155-162.
- Commission Decision of 1 July 1999 drawing up the list of regions covered by Objective 1 of the Structural Funds for the period 2000 to 2006. 1999/502/EC. (notified under document number C(1999) 1770). *Official Journal of the European Communities*. 27.07.1999. Luxembourg.
- Council Regulation (EC) No 1260/1999 of 21 June 1999 laying down General Provisions of the Structural Funds. *Official Journal of the European Communities*. 26.06.1999. Luxembourg.
- Documentation NUTS 3 areas, EU, EFTA & CEC. Version 01.01.2002. GEODAN IT BV. Amsterdam. 2002.
- The Financing of EU Structural Policy in the Context of Enlargement of the EU. Interdepartmental Policy Study (IBO). Brussels.2002.
- First Cohesion Report. European Commission. Brussels. 1996.
- First Progress Report on Economic and Social Cohesion. Unity, Solidarity, Diversity for Europe, its People and its Territory. Commission Communication. Commission of the European Communities. COM (2002) 46 final. Brussels. 30.01.2002.
- General Report on the Activities of the European Union 2001. European Commission. Brussels-Luxembourg. 2002.
- Jouen M., 2001. How to enhance economic and social cohesion in Europe after 2006 ? Groupement D'Etudes et de Recherches. Notre Europe. Brussels.
- Kulikowski R., 1987. Geografia rolnictwa w pracach nad planem przestrzennego zagospodarowania kraju do 2000r. *Przegląd Geograficzny*. t. LIX, z. 4. Polskie Towarzystwo Geograficzne. Warszawa. s. 603-609.

- Kulikowski R., 1992. Obszary problemowe rolnictwa w Polsce. (W:) Wybrane zagadnienia obszarów wiejskich. Biuletyn KPZK PAN. z. 158. Warszawa. s. 23-40.
- Kuźniewicz J. 2002. Wsparcie inwestycji lokalnych z funduszy Unii Europejskiej. Zapiski Kujawsko-Dobrzyńskie t. 17. Gospodarka (XX-Początek XXI wieku). Włocławskie Towarzystwo Naukowe. Włocławek. s. 71-85.
- Maile I., 2002. The design of EU after enlargement: customs union or common market with new members. Journal of Economic Integration. 17 (2). June 2002. Center for International Economics. Sejong Institution. s. 243-261.
- Manzocchi S. (red.), 2002. The economics of enlargement. Rivista di politica economia. Seria III. Numer I – II. Rzym.
- Maura A., 2002. Developing European regions ? : comparative governance, policy networks and European integration. Ashgate. Burlington.
- Moussis N., 2002. Guide to European policies. European Study Service. Rixensart.
- NUTS – Statistical Regions of Europe. http://europa.eu.int/comm/eurostat/ramon/nuts/home_regions_en.html. 2002.
- Official Journal of the European Communities.1999. Luxembourg.
- Official Journal of the European Communities. 2000. Luxembourg.
- Paraskevopoulos Ch.J., 2001. Interpreting convergence in the European Union: patterns of collective action, social learning and europeanization. Basingstoke. Palgrave.
- The Results of the Programming of the Structural Funds for 2000-2006 (Objective 1). Communication from the Commission to the Council, the European Parliament, the Economic and Social Committee and the Committee of the Regions. Commission of the European Communities. SEC (2001) 1140. COM (2001) 378 Final. 05.07.2001. Brussels.
- Roger Tym & Partners., 1998. EU structural policy indicators for the identification of problem regions. European Parliament. Directorate General for Research. Working Paper. Regional Policy Series. REGI 104 EN. Luxembourg.
- Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 13 lipca 2000r. w sprawie wprowadzenia Nomenklatury Jednostek Terytorialnych do Celów Statystycznych (NTS). Dz.U. nr 58/2000, poz. 685.
- Second Report on Economic and Social Cohesion. European Commission. Brussels. 2001.
- Second Progress Report on Economic and Social Cohesion. Unity, Solidarity, Diversity for Europe, its People and its Territory. Communication from the Commission. Commission of the European Communities. COM (2003) 34 final. Brussels. 30.01.2003.
- Stryjakiewicz T., 1999. Adaptacja przestrzenna przemysłu w Polsce w warunkach transformacji. Wydawnictwo Naukowe UAM. Poznań.
- Tondl G., 2001a. Regional policy. W: (red.) M.Artis, F.Nixson. The economics of European Union. Policy and analysis. Oxford University Press. Oxford.
- Tondl G., 2001b. Convergence after divergence ?: regional growth in Europe. VERLAG. Wien- New York.
- Weise Ch., Bachtler J., Downes R., McMaster I., Toepel K., 2001. The impact of EU enlargement on cohesion. Final report. German Institute for Economic Research. European Policies Research Centre. European Commission Tender No. PO/00-1/RegioA4. Berlin – Glasgow.
- Yin L., Zestos G.K., Michelis L., 2003. Economic convergence in the European Union. Journal of Economic Integration. 18 (1). March 2003. Center for International Economics. Sejong Institution. s. 188-213.

Rycina 1

Obszary problemowe Celu 1 w okresie 2000-2006

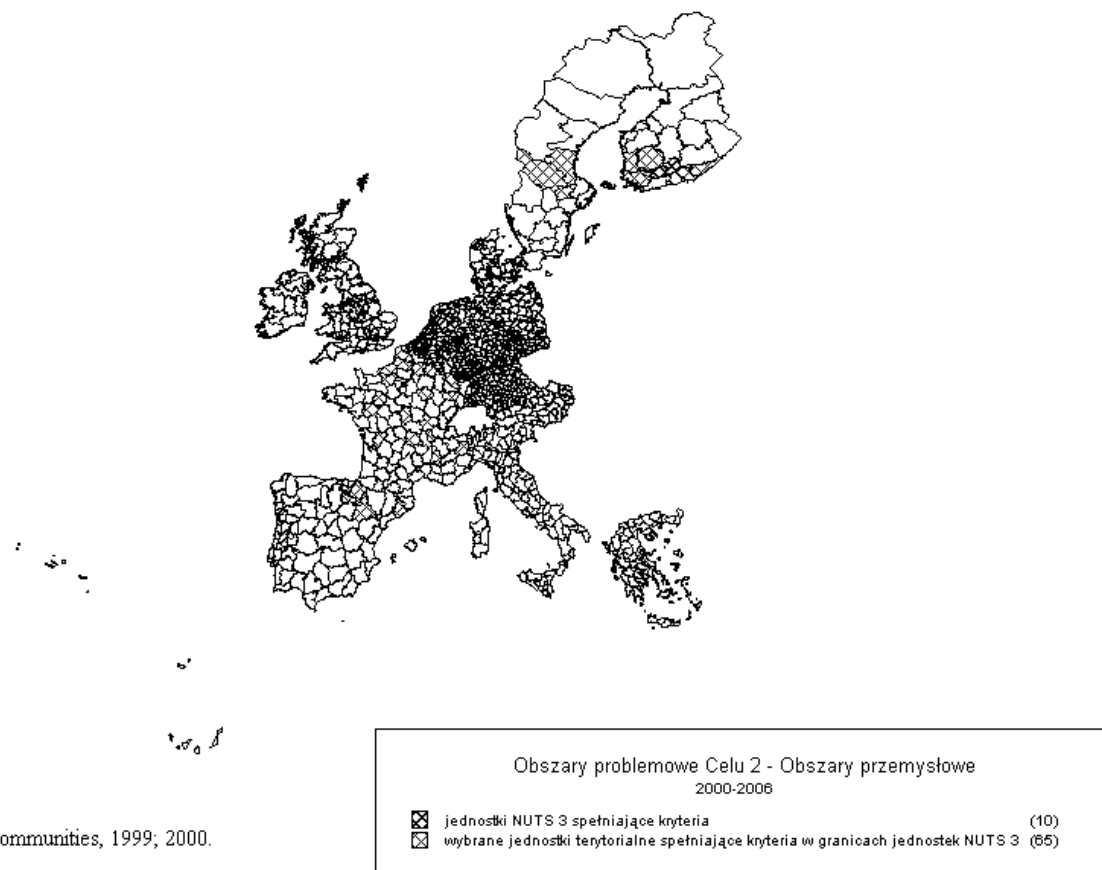
Obszary problemowe Celu 1
2000-2006

☒ jednostki NUTS 2 spełniające kryteria (56)

Źródło: Commission Decision 1999/502/EC. Opracowanie własne.

Rycina 2

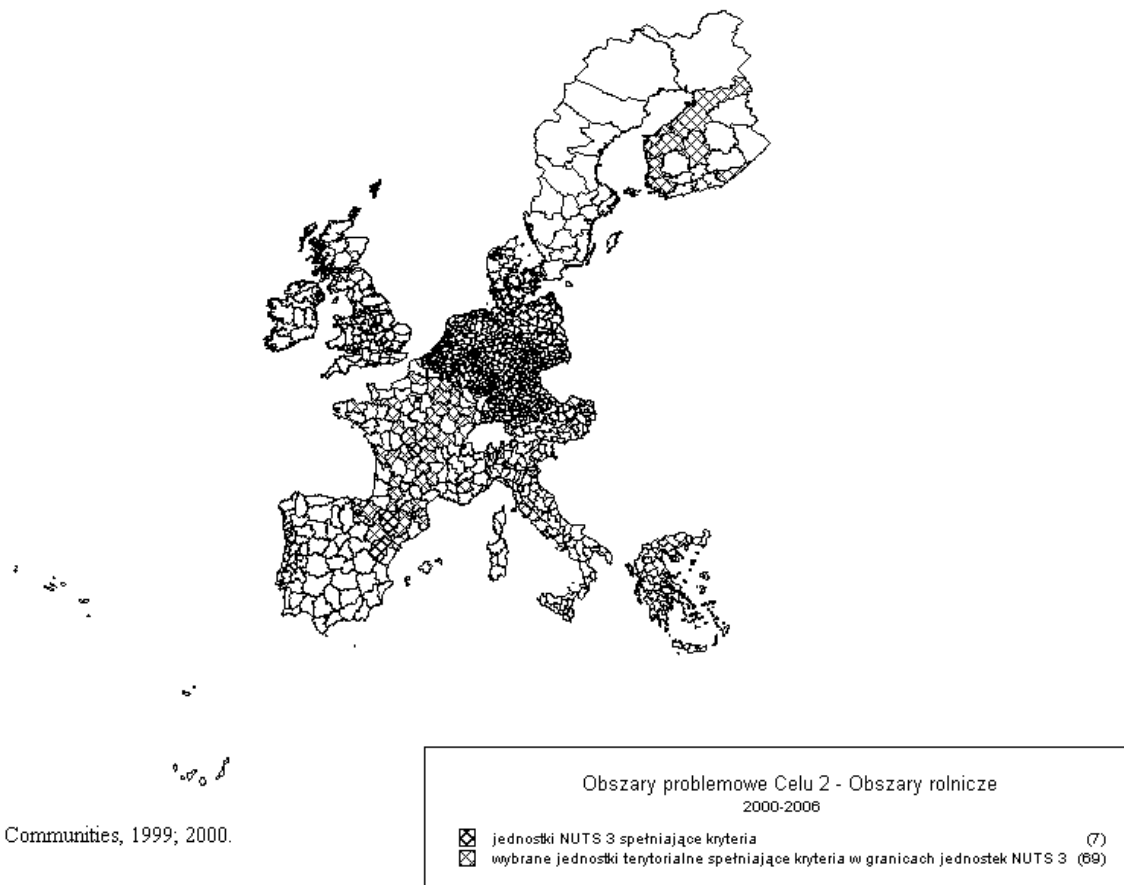
Obszary problemowe Celu 2 w okresie 2000-2006 - obszary przemysłowe

Źródło: Official Journal of European Communities, 1999; 2000.
Opracowanie własne.

Rycina 3

Obszary problemowe Celu 2 w okresie 2000-2006 - obszary rolnicze

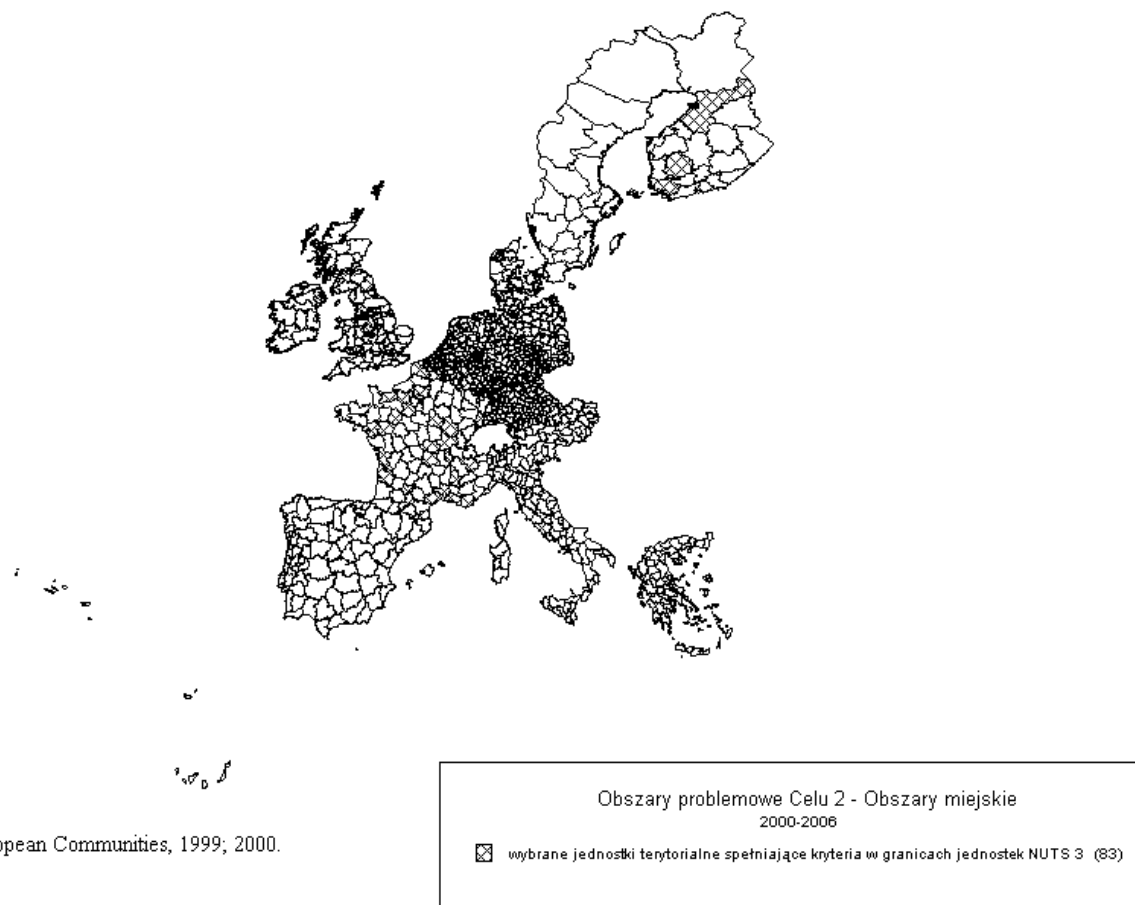

Źródło: Official Journal of European Communities, 1999; 2000.
Opracowanie własne.

Rycina 4

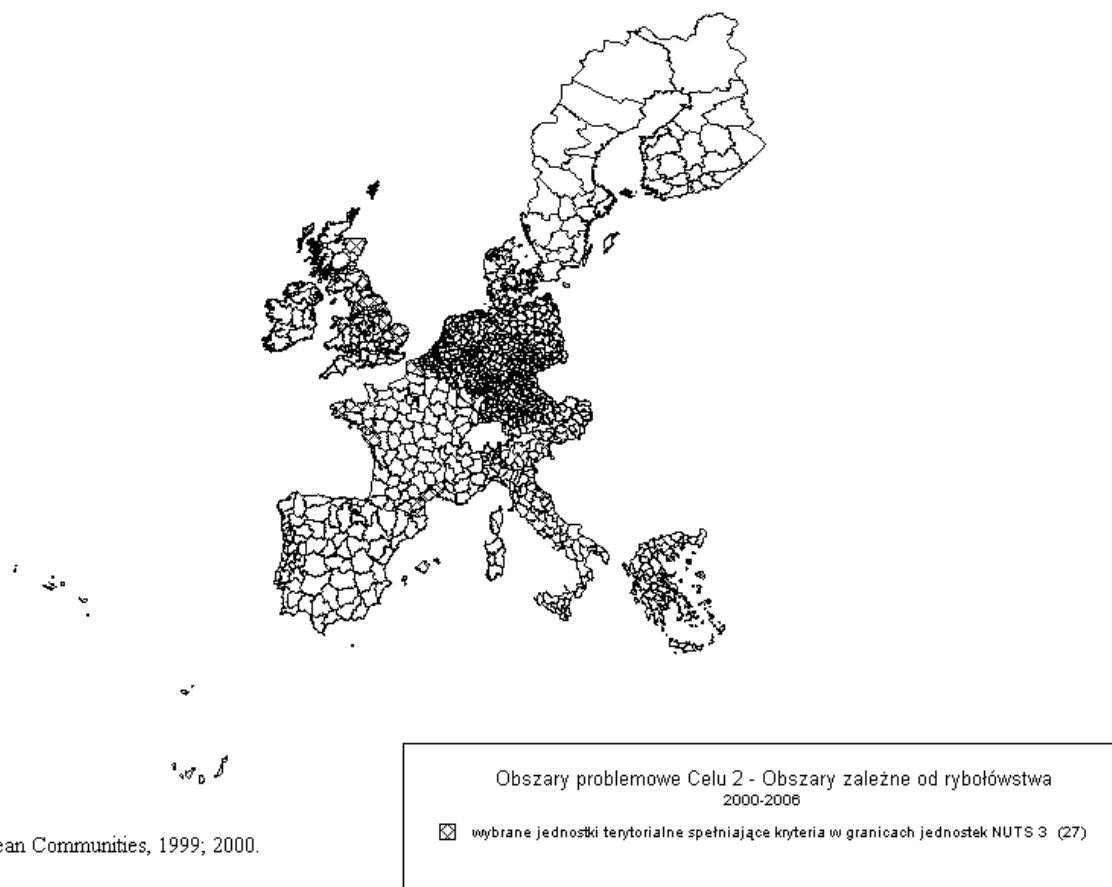
Obszary problemowe Celu 2 w okresie 2000-2006 - obszary miejskie

Źródło: Official Journal of European Communities, 1999; 2000.
Opracowanie własne.

Rycina 5

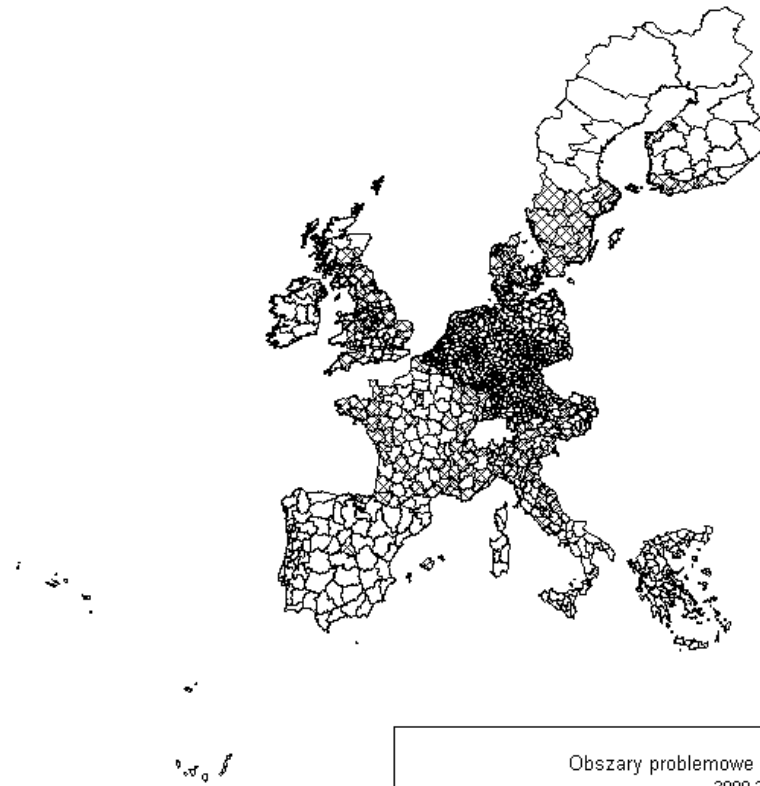
Obszary problemowe Celu 2 w okresie 2000-2006 - obszary zależne od rybołówstwa

Źródło: Official Journal of the European Communities, 1999; 2000.
Opracowanie własne.

Rycina 6

Obszary problemowe Celu 2 w okresie 2000-2006 - obszary inne

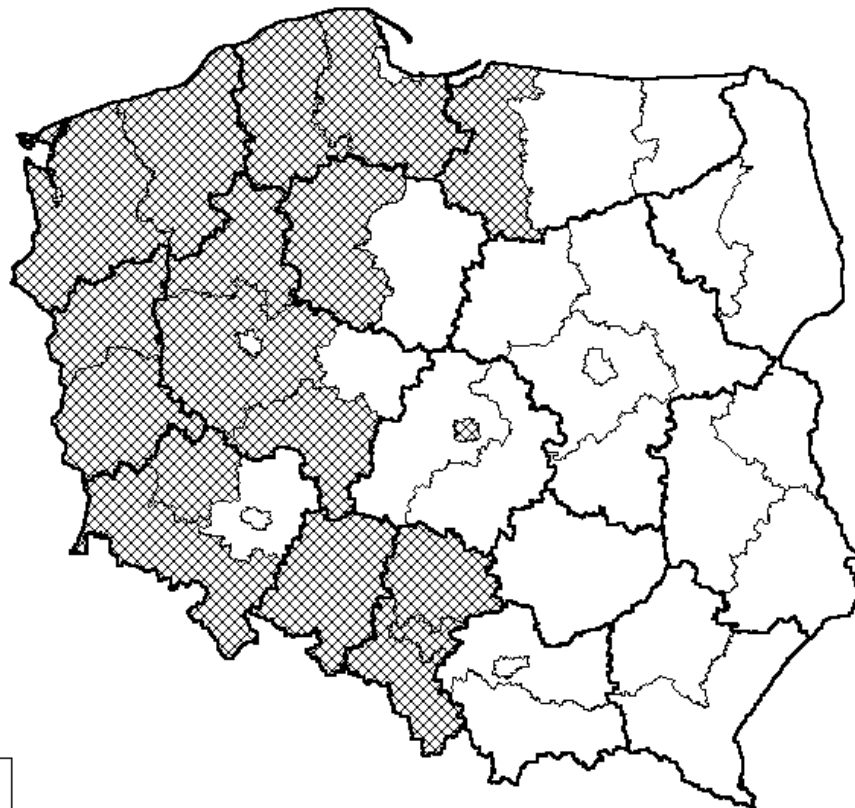
Obszary problemowe Celu 2 - Obszary inne
2000-2006

- ☒ jednostki NUTS 3 spełniające kryteria (17)
- ☒ wybrane jednostki terytorialne spełniające kryteria w granicach jednostek NUTS 3 (274)

Źródło: Official Journal of the European Communities, 1999; 2000.
Opracowanie własne.

Rycina 7

Obszary problemowe Celu 2 - obszary przemysłowe

Obszary problemowe Celu 2
obszary przemysłowe
☒ obszary problemowe (18)

Źródło: Opracowanie własne

Rycina 8

Obszary problemowe Celu 2 w układzie jednostek NTS 3 - obszary rolnicze

Obszary problemowe Celu 2
obszary rolnicze - układ II
☒ obszary problemowe (37)

Źródło: Opracowanie własne

Tabela 1

**Środki pomocowe Unii Europejskiej dla Polski
w okresie 2004-2006
(w mld EURO)**

FUNDUSZE	Środki Unii Europejskiej	Współfinansowanie przez Polskę
FUNDUSZE STRUKTURALNE	7,320	2,760
INICJATYWY WSPÓLNOTY	0,320	0,110
w tym:		
Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego	4,650	
Europejski Fundusz Społeczny	1,750	
Europejski Fundusz Orientacji i Gwarancji Rolnej, Sekcja Orientacji	1,060	
Finansowy Instrument Wspierania Rybołówstwa	0,180	
FUNDUSZ SPÓJNOŚCI	3,730	0,660
RAZEM	11,370	3,530

Źródło: Second Progress Report on Economic and Social Cohesion. Unity, Solidarity, Diversity for Europe, its People and its Territory. Communication from the Commission. Commission of the European Communities. COM (2003) 34 final. Brussels. 30.01.2003. Puls Biznesu. Wydanie specjalne. Nasza Unia. 30 maja 2003r. Opracowanie własne.

Tabela 2

**Produkt krajowy brutto na 1 mieszkańca według województw
(jednostki NTS2)**

Województwo	Wartość wskaźnika PKB na 1 mieszkańca (PPS) według stanu w dniu 31 grudnia 1998 roku w USD
Dolnośląskie	7274
Kujawsko-Pomorskie	6715
Lubelskie	5285
Lubuskie	6648
Łódzkie	6455
Małopolskie	6631
Mazowieckie	10648
Opolskie	6431
Podkarpackie	5530
Podlaskie	5561
Pomorskie	7192
Śląskie	8151
Świętokrzyskie	5628
Warmińsko-Mazurskie	5591
Wielkopolskie	7707
Zachodniopomorskie	7116
POLSKA	7287
UNIA EUROPEJSKA	20213
<i>Wartość kryterium – 75% średniej UE</i>	<i>15159,8</i>

Źródło: Statistics in Focus. General Statistics. Theme 1-4/2001. Eurostat. Luxembourg.

Tabela 3

Wybrane wskaźniki społeczno-ekonomiczne w układzie podregionów (jednostki NTS3)

Województwo	Podregion	Gęstość zaludnienia 31.12.1999r.	Zmiana liczby ludności 1997 – 1999	Udział % pracujących w przemyśle 30.09.1999r.	Zmiana liczby pracujących w przemyśle 1997 – 1999	Udział % pracujących w rolnictwie 30.09.1999r.	Stopa bezrobocia 30.06.2000r.
Dolnośląskie	jeleniogórsko-wąbrzyski	134	-7864	35,7	-20453	22,6	20,8
	legnicki	124	54	36,5	-7591	21,0	17,2
	wrocławski	85	2674	27,7	-2896	42,1	16,8
	miasto Wrocław	2174	-2634	32,5	-5073	1,5	5,9
Kujawsko-Pomorskie	bydgoski	116	2208	33,8	-8399	24,8	16,5
	toruńsko-włocławski	118	545	27,5	-7355	37,0	18,6
Lubelskie	białopodlaski	54	-889	12,4	-891	61,0	13,4
	chełmsko-zamojski	73	-3897	11,5	-3865	66,0	13,7
	lubelski	125	-2679	18,8	-13455	50,3	12,1
Lubuskie	gorzowski	63	1504	33,3	-3761	21,5	16,3
	zielonogórski	81	1634	32,0	-6205	21,6	19,8
Łódzkie	łódzki	110	-4342	24,1	-10692	49,2	15,2
	piotrkowsko-skierniewicki	97	-3275	24,6	-9162	52,0	15,0
	miasto Łódź	2718	-12207	36,3	-19560	1,8	14,3
Małopolskie	krakowsko-tarnowski	190	6498	23,3	-15584	51,7	11,8
	nowosądecki	146	11784	16,0	-6811	57,7	13,0
	miasto Kraków	2258	-2387	35,6	-13908	1,5	5,7
Mazowieckie	ciechanowsko-płocki	83	-115	22,3	-4716	50,8	17,2
	ostrołęcko-siedlecki	64	-23	14,1	-4670	62,4	14,4
	warszawski	157	16364	27,7	-14906	38,1	9,6
	radomski	106	-1725	18,3	-9773	56,1	18,4
	miasto Warszawa	3268	-9474	26,4	-27624	0,5	3,0
Opolskie	opolski	116	-2805	31,0	-12286	32,8	13,6
Podkarpackie	rzeszowsko-tarnobrzesci	155	6895	25,0	-6397	47,7	13,7
	krośnieńsko-przemyski	92	1765	18,1	-3995	56,6	15,6
Podlaskie	białostocko-suwalski	61	-482	18,3	-6184	47,6	11,6
	łomżyński	60	-753	13,5	-1497	63,6	14,5
Pomorskie	stąpski	60	1999	32,5	-1957	25,8	23,1
	gdański	98	11846	30,1	-5471	33,7	18,3
	miasta Gdańsk-Sopot-Gdynia	1821	-681	33,1	-8460	2,2	5,8

Województwo	Podregion	Gęstość zaludnienia 31.12.1999r.	Zmiana liczby ludności 1997 – 1999	Udział % pracujących w przemyśle 30.09.1999r.	Zmiana liczby pracujących w przemyśle 1997 – 1999	Udział % pracujących w rolnictwie 30.09.1999r.	Stopa bezrobocia 30.06.2000r.
Śląskie	północnośląski	180	14118	33,3	-13696	30,9	12,6
	południowośląski	324	1863	41,9	-69796	21,4	9,7
	centralny śląski	1742	-44699	48,3	-72558	1,5	11,0
Świętokrzyskie	świętokrzyski	113	-5112	20,0	-12029	54,3	15,3
Warmińsko-Mazurskie	elbląski	72	2057	30,1	-4284	31,8	24,2
	olsztyński	61	2914	27,6	-1603	25,7	19,9
	etcki	46	174	22,9	193	39,6	27,4
Wielkopolskie	pilski	64	807	32,3	-362	33,1	16,8
	poznański	97	9824	35,3	-6281	33,8	9,1
	kaliski	113	1143	28,5	-7647	43,1	13,7
	koniński	99	660	26,0	-3926	49,1	17,2
	miasto Poznań	2208	-3147	32,7	-8677	0,9	3,0
Zachodniopomorskie	szczeciński	89	879	31,7	-8855	17,3	14,7
	koszaliński	59	2111	29,5	-4785	24,1	22,1
POLSKA		124	-6870	27,8	-477901	33,7	13,5
UNIA EUROPEJSKA – wartość kryterium		100	spadek liczby ludności	28,3	spadek liczby pracujących	9,6	8,2

Źródło: Niepublikowane dane GUS. Bank Danych Lokalnych GUS 1997 i 1999. Obliczenia własne.